

Het heiligenboek

Heiligen aan het woord (26). Johannes van het Kruis *Tom Zwaenepoel*

Johannes, geboren in 1542, stamt uit een verarmd Spaans adelgeslacht en verhuist al gauw naar een weeshuis. In 1563 treedt hij in onder de naam Juan de San Matías in het karmelietenklooster Santa Ana in Ávila. Hij studeert tweejaar theologie in Salamanca en wordt tot priester gewijd (1567). Omdat zijn kloosterorde niet voldoet aan zijn strenge voorstellingen overweegt hij zich aan te sluiten bij de kartuizers, tot hij Theresia van Ávila leert kennen. Met haar is er een levenslange geestelijke band. Hij ondersteunt haar werk en wordt biechtvader in haar klooster. In 1568 sticht Johannes, die zich nu Juan de la Cruz (Johannes van het Kruis) noemt, het mannenklooster van de ongeschoeide karmelieten in Duruelo. In 1577 wordt hij met geweld ontvoerd en als 'rebel' opgesloten in de kerker van het klooster in Toledo. Hier schrijft hij zijn visionair-mystieke poëzie, die hij vanaf 1578 uitvoerig commentarieert. Na drie maanden slaagt hij erin te vluchten. Zijn orde wordt twee jaar na zijn dood (1591) door de paus aanvaard.

In zijn geschriften en raadgevingen aan ontelbare mensen concretiseert Johannes zijn kruismystiek. Zijn motto luidt: „Verlang niets dan het kruis, en wel zonder troost, want het is volkomen.” In

de kerker lijdt hij onder de eenzaamheid en het gevoel dat God hem in de „donkere nacht” verlaten heeft. Maar ook in de diepste duisternis gaat het leven door. Na een innerlijke ommekeer vindt God hem midden in de „donkerste nacht”. In de duistere omgeving van een gevangenis vindt hij de kracht van de woorden terug. Door God gedragen doorstaat hij dit bittere bestaan. Hij schrijft er de mooiste gedichten van mystieke liefdeservaring, bezingt met passie zijn godservaringen en tekent prachtige landschappen. Zo vindt Johannes nieuwe moed en hij slaagt er zelfs in te vluchten.

De crisiservaring van de „nacht van het geloof” vernietigt alle zekerheden en zelfbedrog en maakt de mens leeg, zodat de niet-vatbare God hem met zijn liefde kan vullen. Zo wordt de innerlijke duisternis de veiligste en zekerste weg naar de schijnbaar zwijgende God. Het mooiste gedicht van de 'heilige van de dichters' is zijn eigen leven, dat een enkele boodschap van hoop is: „Zoekt de mens God, hoeveel meer zoekt God de mens!”

Terecht wordt Johannes de 'heilige dichter' genoemd. In zijn poëtische geschriften dringt hij door tot op de bodem van de menselijke ziel, zoals in het volgende fragment. „Om te geraken tot wat

je nog niet smaakt, moet je gaan langs de weg van het niet-smaken. Om te geraken tot wat je nog niet weet, moet je gaan langs de weg van het niet-weten. Om te geraken tot het bezit van wat je nog niet hebt, moet je gaan langs de weg van het niet-bezitten. Om te geraken tot wat je nog niet bent, moet je gaan langs de weg van het niet-zijn” (*Bestijging van de berg Karmel*, I, 13).

Hij verwoordt menselijke gevoelens en gedachten en plaatst vooral het 'op-weg-zijn-naar-God' centraal. „Om naar nieuwe, onbekende streken te gaan neemt een reiziger wegen die hij niet kent en niet uitgetest heeft. Op zijn tocht wordt hij niet geleid door wat hij vroeger wist. Maar in onzekerheid en aan de hand van wat anderen zeggen stapt hij verder” (*Donkere nacht*, II, 16). Zoals iedere christen is Johannes er rotsvast van overtuigd dat God in de eerste plaats Liefde is: „Een vonkje van zuivere liefde is meer waard en van grotere winst voor de Kerk dan alle andere werken samen” (*Geestelijk Hooglied*).

Ook zijn *Spreuken* bevatten heel wat levenswijsheid. Zij kunnen ertoe bijdragen om de mens menselijker te maken. Een paar voorbeelden: „Meng je niet in zaken van anderen. Laat ze zelfs niet doordringen tot je geheugen,

want misschien ben je niet eens in staat je eigen taak te vervullen” (a 58). „Schenk nooit aandacht aan zwakheden van anderen, en als iemand klaagt over andermans zwakheid, kun je hem nederig zeggen dat hij je maar niets moet vertellen” (b 68). „Grote wijsheid is het als je weet te zwijgen en de kunst verstaat niet te letten op wat anderen zeggen of doen of hoe ze leven” (b 30). „Zwijgende liefde is de taal die God het best verstaat”(b 3).

Tom Zwaenepoel, *Het Heiligenboek. Levenswijsheid van honderd en enige heiligen*, Lannoo, Tielt, 2008, 345 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 209 8041 7.

Omroep

22 december, 21.35 uur, VRT één. Eerste aflevering van *Tot aan de maan en terug*. Annick Ruyts zoekt Vlamingen in de wereld op, samen met een familielid of vriend van wie ze opzoekt. Vandaag reist Clarie mee naar haar petekind Wendy in China.

24 december, 22.45 uur, VRT één. *André Rieu. Home for Christmas*. Kerstconcert met de Nederlands violist en orkestleider en zijn Johann Strauss Orkest.

24 december, 23.45 uur, VRT één. *Will Tura Gospel Live!* Van 1999 tot 2007 trad Tura in december op in Vlaamse kerken en bereikte zo meer dan 100.000 enthousiaste toeschouwers. Op kerstavond doet hij dat live over.

25 december, 15.20 uur, VRT één. Kerstconcert in het paleis, in aanwezigheid van de koninklijke familie. Het Nationaal Orkest van België onder leiding van Christopher Warren Green brengt, samen met basbariton José van Dam en vier talenten uit de Kapel Koningin Elisabeth, werk van Mozart tot Dvorak.

25 december, 12.10 uur, Canvas. Uitvoering van cantates 1 tot en met 3 uit Bachs Weihnachtsorium door het Collegium Vocale Gent onder leiding van Philippe Herreweghe.

De vrome kudde

Wat zeggen ze met Kerstmis?

Ingezonden door Walter Droogmans

- Activist: Ik moet wat doen met de Kerstmis!
- Antichrist: Wanneer krijg ik nou een feest?
- Aquarellist: 't Is een wat waterige Kerst geworden.
- Artillerist: Mag ik dit jaar de ster afschieten?
- Atheïst: Prettige kerstdagen.
- Detailist: Eigenlijk zou het pas over een paar maanden moeten zijn.
- Egoïst: Deze Kerstmis vier ik in mijn eentje.
- Evangelist: Mogen we nou eindelijk eens een ander verhaal?
- Fatalist: Kerstfeest? Je ontkomt er niet aan.
- Hypochonder: Ik moet er niet aan denken om iets te gaan doen met Kerstmis, want dan moet ik vast volgend jaar weer.
- Hypocriet: Ik vind Kerstmis het mooiste feest dat er is. Al die vrede op aarde!
- Internist: Gelukkige kerst, tot ziens op mijn tafel.
- Kalkoenen, kippen en konijnen: Wij wensen alle mensen vegetarische kerstdagen!
- Katholiek: Zalig kerstfeest!
- Milieuactivist: Uit welk land komt die boom?
- Mist: Bah, al die lichtjes prikken in m'n ogen.
- Naturist: Het vel van de kalkoen is voor mij dit jaar.
- Negativist: Ik heb geen plannen met Kerstmis.
- Nihilist: Heb jij al een overlevingsplan?
- Opportunist: Eens kijken, bij wie gaan we dit jaar eten?
- Opportuniste: Met kerst kun je mooi even de berghokken reorganiseren.
- Optimist: Gezellig, dit jaar komt de hele familie!
- Pessimist: Verdorie, dit jaar komt de hele familie!
- Protestant: Gelukkig kerstfeest!
- Pyromaan: Ik brand van verlangen naar de kerst.
- Violist: Ha, kerstconcert, dubbel tarief!

kleur amfibie		uitstekend strookje		bouwstijl		lofdicht groeps- oudste		plaats in Frankrijk	
alstublieft vlekken- water				werkelijk voorkeur					4
		3	vis toegangs- prijs				zangnoot vreugde- kreet		
kracht								plaats in Engeland	
kampeer- gerei	een zekere		7		niet jong plechtige belofte		2		buitenste deel
				fout- melding					
speel- ruimte						Bijbelse vrouw			6
interval	1					getijde			
				bedden- goed					
voedsel					Keltische zanger		5		

Ontdek meer en andere puzzels in onze puzzelboeken en -tijdschriften.

Oplossing van de puzzel van vorige week: STRAMIEN

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

In onze Kerk mag best wat meer gelachen worden. Dat blijkt ook de uitdrukkelijke wens van heel wat lezers. Die proberen we in deze rubriek op hun wensen te bedienen. Wekelijks één of meerdere mopjes, leuke anekdotes, bedenkingen, woordspelingen... Kent u er nog een leuke? **KERK & leven** • Vrome Kudde, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, fax 03 210 08 49, e-mail devromekudde@kerknet.be.